

ritualis, & majori eam afficiebat mærore: Ideo (subiungit Seraphinus Doctor) *Viscera Matriæ valde repleta sunt amaritudine.* Quidni altius praesentiret hominum scelera, quam corporalem filii necem? Illa siquidem multiplex erat, haec unica: illa multoties instaurata; haec semel peracta. O miseri homunciones, quibus cor saxo efformatum est, cur tanto Virginis non compatimur dolori, cui nos causa sumus? Tantus autem dolor, & plaga haec erat erumpens in flebilia verba, *tristis est anima mea usque ad mortem*, ut nisi superiori sublevata esset, & adjuta fuisset dextra concideret dolore, & angore Deipara, & diem obiret; uti ajebat S. Ansel. super relatus præfato 3. hujus tractatus.

1796 Nisi mavis illa verba; *Tristis est anima mea usque ad mortem*, hac gaudere expostione; usque ad mortem, id est, usque ad ultimum vitæ spiritum hoc afficari mærore, & angore ex filii mei passione, & morte concepto. Quod spectant crebræ, & innumenta profectiones Deipara in passionis, ac mortis dominicæ loca post Christi ascensum in cælos. Beata Virgo (ait Flavius Dexter ad Ann. 37.) in divulso Comite Joanne filio suo, sapissimi loca sacra passionis filii inviuit. Non absque magno mærore, & lachrymarum profluvio. Unde S. Ildephon. serm. 5. de assump. Sine dubio loca dominicæ nativitatis, passionis, & sepulturæ, & resurrectionis frequenter circumiens inviuit cupiebat. In eisdem etiam locis lachrymas fundebat, & sanctissimi oris sui oscula imprimebat. Similiter Sophronius ser. de assump. B. Virg. Mariae.

1797 Quin etiam addiderim, anxiis humijsmodi cogitationibus, & tribus Deiparam in materno utero commorantibus fuisse affectam. E. eam dum ibi clauderetur plura versabat, quæ illi erant dolori maximo, ac tristitia. Enumerantur à Theodoro in *Magnificat* relato à Hierosolymitano Patriar. Ximenio lib. 2. cap. 24. & 25. Novit Deipara tunc jacentem humanam naturam in æterni squaloris fordibus turpe, lauram, deformem, & cruentam, nullum timorem Numinis, religionis sensum nullum, nullus pietatis ignes urgere in terrarum orbe. Languidissima hominum facies apparebat tot flagitiis, ac scelerum colluvie. Novit etiam non solum Christi, sed etiam Iustorum perffectiones, tormenta, ac neces: *hac omnia* (ait Theodore) *Mariæ commoranti in utero non sine magna tristitia, & dolore animi occurrabant.* Grandem intus mærorem ex hac rerum calamitate, hominum miseria commota volutabat corde, & sollicitè pro avertenda malorum illuvie Deum precabatur. Addit noster Poza, profusa à Deipara lachrymas in utero, & proxime etiam post ortum ex tot alienis malis sibi angorem imprimebus, & cum Jobo meritò prædicasse; *Ab infanta crevit mecum miseratio, & de utero matris meæ egressa est mecum.* cap. 31. 18.

§. IV.

De Marianæ orationis scopo, & propriæ voluntatis concordia cum divina.

1798 Persequebatur Jesus lamentabilem orationem, & eum eo pariter Deipa-

ræ dolore, amicè expostulatus est Patri: *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.* Eadem verba repetit Maria. Observentur illa, *Pater mi*: Patrem invocat, quoniam dulcis est paterna nominatio. Si proles Parentem ad commiserationem non movebit? *Transeat à me calix iste.* Calicem appellat acerbam, & ignominiosam necem filii sui Virgo; rogatque si aliter mitius scilicet humanum genus redimi possit, ablineat ab ignominis, & acerbatis. At enim vero Virginis deprecationis formulam accipe ex Sancto Bonaventura de vita Christi cap. 76. Tandem Domina secedit ad patrem, & in oratione se convertit dicens. *Pater reverendissime, Pater piissime, Pater misericordiosissime, recommendo vobis filium meum dilectissimum.* Non sitis ei crudeles, quia cunctis estis benigni. Pater æterne morietur filius meus Jesus? Nihil enim malificat. Sed Pater justè si redemptionem voluntatis humani generis, per alium modum obsecro facias; omnia namque possibilia sunt vobis. Rogo vos Pater sanctissime, si placet vobis, non moriatur filius meus Jesus: liberate illum de manibus peccatorum, & reddite ipsum mihi, &c. Hec & his similia orabat Domina cum affectu suo toto, & conatu, & cum magna amaritudine cordis sui. Compatere nunc ei, quam sic cernis afflictam. Hactenus Bonaventura, & quidem ad rem nostram rectissime, & opportunissime.

1799 Libeat tamen in ore Virginis illa Christi verba sic efformari, una mutata vacula: *Transeat ad me calix iste.* Quasi dicat: ea, quæ filio meo minantur tormenta, in meum redundant caput. Effectus igneo amoris succo plenus, qui ad discrimina recurrit, ne res amata aliquid patiatur. Unde Sanct. Bonavent. 1. d. S. Bonav. 48. quæst. 2. Adeò compassa est Virgo, ut si fieri potuisset omnia tormenta, quæ filius pertulit, ipsa libertus sustinuerit.

Præterea addit Maria ve ba, quibus nobis indicat quā sponte ad Dei nutum, & placitum se converterit: *Verumtamen para divina non sicut ego volo, sed sicut tu.* Unde subreditur Sanctus Bonaventura: *Et nihilominus placuit Mariæ, quod unigenitus ejus pro salute generis humani offerretur.* Nec nupera, ac nova haec conformitas: cum enim antiquitus ei nunciasset Angelus caducifer incarnationis divina, Deum ex ea oriundum acerbam subitum fore passionem, & necem (quod etiam in Prophetis saepe adlegat Virgo) intrepidè respondet: *Ecce ancilla Domini, fiat mibi secundum verbum tuum.* Quibus verbis (inquit S. Bernardin. Semensis to. 3. ser. 6. art. 2. cap. 1.) Hec Virgo se obtulit ad illam inestimabilem mortem, & ad illud ineffabile incendium, quo in ipsa Christi conceptione tota fuit succensa. Et quidem quā concors fuerit Virginis voluntas cum Patris æterni voluntate, abunde explicant Sancti Anselmi verba relata à Sancto Antonino 4. part. tit. 15. cap. 41. §. S. Ansel.

1. Ita divine voluntati conformis fuisti, ut Maria, si dicere audeam; quod si nullus fuisset, qui filium crucifigeret, ad hoc ut sequeretur salus hominibus adimpleretur voluntas Dei, secundum rationem; si oportuisset, ipsa posuisset crucifixisse in cruce: neque enim credendum est minoris fuisse perfectionis, & obedientie ad Deum quam Abraham. Consonat Germon tract. 2. super Germon. Magni-

Magnificat, ita ipsa si Deus jussisset, crucifixisset.

*In morte sus
Christus non
solus Patri,
sed Mariæ et
iā obediens.*

1800 Sed legere liceat satis ad rem: *Verumtamen sicut ego volo, & sicut tu.* Consenit enim apprimè Maria huic neci, & obtulit libentissimè filium. Ex cuius conformitate cum Patris æterni voluntate, & consilio non parum folati concepit Jesus in subundo Crucis martyrio videns coire in ipsum utriusque parentis votum: hoc illi non parum addidit animi, ita ut optimè proferre potuisset: *Non mea, sed tua, & matri meæ voluntas fiat.* Unde in perferenda nece non solum Patri obediens, sed matri etiam sanctissimæ. Quam obedientiam, & Virginis voluntatem subjecendi filium neci colligo ex verbis, quæ Christus matri Cruci adstanti dixit; *Mulier ecce filius tuus.* Certè *Mulierem* dum vocat quasi alienam agnoscit, veluti oblitus cognominis dulcissimæ matris. Significare voluit, ni me fallo, non aliter compellendam Virginem, quæ ita viriliter quasi ignara maternorum viscerum filium unicum voluntariè subjeciebat morti. Quod idem de æterno Patre indicavit Christus, cum non Patrem, sed Deum appellavit in cruce patiens, & moriens: *Deus mens, Deus meus ut quid dereliquisti me?*

1801 Resplendet etiam in illis Christi verbis concordia dominice voluntatis cum matris suas voluntate, talis quidem ut descientibus impossibiliter Patris imperiis, libentissimè matri obsequeretur. Hæc melius priore Eva adjuvit secundum Adam, ut decerpert nobis fructus de vitali Crucis ligno. Unde apud Sanctam Brigittam lib. 1. cap. 35. Deipara scribit: *Sicut Adam, & Eva vendiderunt mundum pro uno pomo, sic filius meus & ego redimimus mundum quasi cum uno corde: id est, concordi omnino voluntate.* Quò revoco columbarum, ac turturum oblationem Levi. 1. 14. *Retorto ad collum capite, ac rupto vulneri loco, decurrere faciet sanguinem.* Videas non columbam unam, aut tuturum unam, sed par tuturum, aut duas columbas; ut adumbrat agnoscas Christi, ac Deiparæ oblationem, uti etiam in utrinque aviculæ gemitu, & solitudinis amore flebilem, ac tristem filii, ac matris orationem in solitudine. Utraque avis non nisi retorto ad collum capite offerebatur Deo: quod subjectionis, atque omnino concordis Jesu, ac Deiparæ voluntatis est symbolum: quasi dicere perinde fit: *non nostra, sed tua voluntas fiat.* Signatim de hac Virginis voluntate, dum solitaria, & gemebunda orabat, filio solivago, & gemebundo orante, illud capias Cantic. 1. 10. *Pulchra sunt genæ tue sicut turturis: collum tuum sicut monilia.* Genæ Deiparæ turturum instar pulchra esse dicuntur ob fecillum ipsum in oratione, & lachrymas, quas effundit. In collo autem inflexo, atque submisso, sicut monilia aptissimè Deiparæ obedientia, seu voluntas divinæ concors significatur. Lege Del Rio, & Alcarem ibi.

Lev. I. 14.

Can. I. 10.

§. V.

Quis sanguineus sudor in hoc Deipara oratione, & agonia?

Luc. 22.

1802 *D*e Christo ait Lucas cap. 22. *Et factus in agonia prolixius orabat.* Et P. Ild. de Flores de Agone Martyr.

fæsus est sudor ejus sicut gutta sanguinis de currentis in terram. Hæc etiam audeo optimè in Maria, ut pellucido vitro, & speculo passionis Dominicæ perfectissimo, ac vivido, expressa. In tantam enim angustiam est, dum oraret, & filii sui cruciamenta omnia haberet præsentissima, ut pro sudore sanguinem emiserit. Dicam qualem, ne hac in re insolens appaream. Arnoldus indicat Carnotensis in tract. de laud. Maria: *Omnino tunc erat Arnold.*

una Christi, & Maria voluntas, unumque holocaustum (ex turturibus, seu columbis)

ambo pariter offerebant, hæc in sanguine cordis,

sanguis lacrymarum sanguis animæ est, ajebat

Sanctus Antonius de Padua Dominica 3.

post Epiphaniam. Et Sanct. August. dicit Epist. 199. Sacrifica lacrymas tanquam vulnerati sanguinem cordis. Adde appellat s

à Sancto Petro Damiano serm. de D. Petro, S. Damia.

animi sudorem. En tibi sudorem sanguineum,

animi, seu cordis sanguinem abundè irroratum à Virgine, dum filius sudorem carnis sanguineum fundebat in horto. Hic in Christo sudor fuit doloris maximæ, & angoris index.

Ejusdem doloris, & angoris argumentum fuere Deiparæ lachrymæ. Gravis lacrymis evaporat dolor, inquit Sanct. Ambr. lib. S. Amb.

1. in Lucam. Et Sanctus Paulinus Epist. 35. scriptura lacrymas quasi evaporando dolore S. Pauli.

permittit. Et Sanct. August. hom. 50. de painit. doloris testes lacryma sum. Magnus fanè S. August.

lacrymarum imber ubi magnus animi dolor, & angor.

1803 In Christo ex ardore charitatis nimio sudor ille effluit sanguineus: ut enim febris.

Plato in dialogo amoris: Morbus est contagiosus amor, & quasi febris herifica. Adde ex Hippocrate lib. 1. prædictionum: In febribus praecordii dolores, nisi sudore ocyus dissolvantur, maligni sunt. Ex eodem fonte, ex calentissima amoris flamma emanabat lachrymarum

sanguis in Maria: ardebat quippe bonum nostrum, & humani generis redempcionem ad eo ut nulla postea creatura per amorem Dei, & per amorem nostrum ita exarxit, que amantissum suum filium, & unicum, quem mulier plusquam se ipsa amat, nobis dedit, & pro nobis obtulit: ait S. Bonav. 1. d. 43. q. 2.

Acutissimus Deiparæ dolor, ardentissima febris. Ne autem quis malignam, aut ex sceleri ortam putaret, ocyus per sudorem se

se expurgat lacrymarum sanguineum, Oculi meus deprædatus est animam meam, ajebat Jeremias cap. 3. Threno. Qua id ratione, explicat Pachasius lib. 3. Oculus deprædati dicitur animam, quando omnem languorem, & ardorem per lacrymas monstraverit.

Neque aliter amor ille Mariæ exæstans mitigatur nisi lacrymarum irroratu sanguineo. Quod facit Ambro. in funere Satyri. Ipsæ dulces lacryma sunt, ipsi fletus jucundi, quibus restringitur ardor animi, &

qui relaxatus evaporat affectus. Dixisse, evaporari, & restringi, cum flamma, & calor moderatè spirant, & exigua sunt: ubi autem magna vis flammæ est, cum irroratur hæc, & aspergitur lacrymis, novas vires colligit, & quasi concepto imperu vires

X x 3 vires

vires intendunt. Restringuntur alii amores tenues quidem, & evaporant humectati lacrymis; sed Mariæ summus ardor, hoc re denuo resumit vires, & quasi, discusso cincere, flammis tollit.

Gratum sacrificium lacrymarum.
S. Amb.

Blessem.

Orige.

Cellen.

P. Poza.

foliolis vestitum; ita ambitiosè solem conspicatur, ut quantumvis nubilum sit cælum, ei quasi plausum facit rotato vertice, & deflexo trunco. Proinde Hispanè *Tornasol* dicitur. *Heliotropi miraculum* (ait Plinius) *sapiens diximus cum sole se se circumagentis, etiam nubilo die.* Magnum certè naturæ ostentum non solum fudo, sed ne nubilo die oculos à solis acie retorquere: *tantus syderis amor*; subjungit Plinius.

1804 Sudore suo Christus mundum redemit: Maria suo etiam sanguineo lacrymarum imbre, Redemptoris nomen obtinuisse dicens est, eo saltem sensu, quo à D. Ambro. lib. de viduis *lacrymæ redemptrices* dicuntur. Sudor ille Jesu Sanguineus gratum extitit Deo sacrificium: Virgo etiam lacrymarum obtulit sacrificium; qua ratione Bleßensis tracta, de pœni. dixit: *Gratum sacrificium lacrymarum, & pro omnibus deliciis sufficiens holocaustum.* Ille Christi sudor terram humectans, aridum infrugiferumque solum irrigavit, & fecundavit, ut frangentes flores, pubentes violas, immortalesque justorum amaranthos germinaret. Lacrymæ etiam Deiparæ ad idem solum fecundandum concurrerent: *Movenatur fontes lacrymarum* (ait Origenes in suo planctu) *fluant super terram, & humectent eam.* Et Petrus Cell. lib. de pœni. cap. 12. *lacrymæ humectant arida; sterilia fecundant.*

Denique sicut Christus consolatorem Angelum habuit, dum oraret in horto tristitia ac molestia plenus; credi etiam pius est, Angelos apparuisse Virgini oranti, & collachrymanti, eam consolantes, & confortantes exterius. Consule nostrum Ponzam lib. 2. elucidari Deiparæ tract. 16. à cap. 4. unde hæc illustres.

C A P. III.

Excusiones Deiparæ, & alia martyrii sui cruciamenta, à comprehensione J E S U usque ad flagellationem.

Magna est sicut mare contrito tua.

Thren. 2. 13.

Anteliquum.

1805 **N**aturæ artifex ea semper artis elegancia edidit omnia, ut in omnibus aliquod sui vestigium reliquerit impressum. Quot spipes, quot arbores, quot per solum serpentia animantia, quot cætheræ tianantia, quot undas sileantia, quasi depictæ tabellæ eleganter divina exprimunt mysteria. Nec solum effigieavit Deus in creaturæ opere mysteria illa deitatis, sed etiam Christi Jesu speciem, & decorum, vel potius (ut adfatur Anastasius synaita) Christi adventu, natalibus, passione, & morte languentes in imagine colores, nova luce, & claritate animavit. Nec fecundam artificis mentem evolavit Sanctissima Deipara, cuius typum pulcherrima quæque gerunt; cum enim Deus creaturæ conderet, cum eo erat Prov. 8:30. ipsa cuncta componens. Prov. 8:30. Nulla autem insensibilium creaturarum præsenti instituto *Heliotropio* aptior venit: de quo natura cum Plinius lib. 22. Historiæ naturalis, & reliqui sole se se circum naturæ curiosi vestigatores differunt, & cunctagentis quotidie ejus conditionem suam experti. Cum enim præalto, sed exili eurget truncus, inter modicas, sed amplas frondes connotatum esset florem aureis apicibus, &

Deipara ad instar navis diversimodis agitur cruciamentorum fluctibus.

1807 **D**E Virgine matre capiunt Christiana Ecclesia, si. Bonav. in ser. 1. de B. Virg. & S. Bernar. in *salve*, ac nonnulli alii Patres illa Proverb. cap. 31. verba: *Facta est qua si navis institor de longe portans panem suum.* Navis etiam nomenclationem Virgini dant S. Damascenus ser. 1. de dormitio. Virg. Hesichius Presby. Hierosol. ser. de lau. Virginis: *Navis mercibus referta, nullo egens gubernatore.* Navis hæc oneraria frumentum nobis attulit, & panem de cælo verum, qui vita est: Unde LXX. effertur: *Congregat autem hæc vitam.* Complutenses, & Regia: *Complut. congregat autem hæc divitias.* Onusta remigavit hæc ratis tritico, vita, & divitiis: quæ tria nobis attulit Deipara: concepit enim, & è sinu Patris accepit divinum Verbum, quod homo factus nostri palati cibus, & panis, qui nostra redemptio, vita, divitiaeque nostræ est. Hugo de S. Victore lib. 4. miscellanorum titulo 6. *Christus tribus temporibus in sinu Patris fuit, ante diluvium, post diluvium, & post legem.* Ut exeat texitur fiscella scirpea: *fiscella est Maria: scirpea fragili ex carne sine nodo culpa: recens in aqua rore gratis: pice, & bitumine linitur, ne dissolvatur, neque aqua intret &c. Valida fiscella interior omne bonum continet, exterius nullum malum accedit.* In tali vase venit Dominus in Aegyptum hujus mundi. Et quia hæc navis non angusta manu, sed copioso bona omnia nobis donavit, ideo in originali legitur: *facta est quasi naves: ne unius navis tabulis viderentur concludi: es una armada, & flota entera de muchas naves.* Ratis ergo hæc, seu classis regia placide inspirante vento, pacatas undas navigavit, & portum obtinuit Bethleemiticum; Bethleem

id

Hugo vi. cto.

Heliotropii natura cum Plinius lib. 22. Historiæ naturalis, & reliqui sole se se circum naturæ curiosi vestigatores differunt, & cunctagentis quotidie ejus conditionem suam experti.

Cum enim præalto, sed exili eurget truncus, inter modicas, sed amplas frondes connotatum esset florem aureis apicibus, &

Christum negando iteratò ad instar fuit erabunda navis.

§. II.

Deipara cruciatus in J E S U comprehensione.

1809 **I**n primis primam hujus tempestatis vim experta est Maria, quando Iesus eus filius in horto comprehenditur, fallaci discipuli proditur osculo, asperè inquis tratur manibus; alapis & iniuriis carnificum subiicitur agnus innocentissimus, & sic ligatum, confixumque media nocte per cavam convalem, per viam faxis asperam, per torrentem præuprum, per ascensus difficiles, per periculosos descensus, per lutum, per salebras, per obvia quæque in urbem reducent Iesum Seminecem. Tunc nuntium omnium primus Mariæ matri in abditis domunculae attulit Joannes Christi Apostolus, & inter omnes dilectus. O miser dixit Joannes, quid dicam mari sua? S. Vincen-

thre. 2. 13.

Cyr magna sisu mare Virginis contritio.

Syrus.

Chaldæ.

S. Bonav.

Maria, id est maris stella.

S. Bernar.

at Sanct. Vincen. Ferrari, ser. de passione. Vide mihi videor hæsitatio in Joannis ore verba, ea exprimit amor, ea cogit timor, & dolor, quo Virginem percutiatur. At demum interrupta, & irrigata lacrimis verba quæ altè Mariæ penetraverint viscera, palam est. Magna hæc tempestas, velut mare contritio tua. Nuntius de captivitate Arcæ tanto dolore affectat sacerdotem Heli propter inferendas, ut doloris impatiens animam exhalari, 1. Reg. 4. 17. In 1. Reg. 4. area fæderis illa adumbratum Christum 17. Dominum, indubitatum est apud Ecclesiæ Patres relatos à nostro Mendoza in cap. 5. P. Mend. lib. 1. Regum, annotat. 17. sec. 1. Ipsum à Iudeis captum, & injuriis affectum fuisse in arca à Philistæis capta præsignatum, optimè statuit S. Ephrem ser. de pretiosa margarita ad finem. Certè Beata Virgo ferre non potuisse nuntium de filii sui ignominia compunctione, quin nimio fatiscens dolore expirasset, nisi divina manus miraculo eum exemisset. Cum audieret (ait Sanct. Bonavent. in cursu de compassioni, illius) quod filius eius captus esset à Iudeis, & ad Annam duceretur, januis clausis sacrum peccatum tundere, & lacrymas effundere non cessavit. Lege ibidem 1. Reg. 4. historiam de morte uxoris Phineas orta ex nimio macore, & dolore propter nuntium de arcæ captivitate. Quod Sancta Brigitta ad Virginem Matrem revocat in serm. de excel. Virginis.

1810 Neque inopinatè hæc Virgini acciderunt, neque cum cogitata acciderint, non tam abique novo dolore, & quasi denuo fricato vulnere. Benè quidem festivo natalitiæ tempore inter choros Angelorum pæana cantium, inter Regum oblata munera, adorantes pastores, coeli risus, terræ plausus, haud immemor divina Mater Dominicæ comprehensionis fasciis religavit manus, ligatur ab hostibus olim religandas funibus. Sic Sanctæ Brigittæ è cœlo demonstratum ser. Angelico cap. 17. Revelavit etiam pia Mater, sapiens in animo, qualiter ipsius brachia funibus ligari oportebat. Et cum pio Vate canebat.

Tu, qui cum Sinai culmina fumigant Vibrans conspicuo ex æthere fulminans

Xx 4

Holstæ

Deipara dum fasciis manus in fanis Iesu ligandas funibus prævia debat

S. Brigit.